HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

10 ianuarie 2008 *

În cauza C-70/06,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 228 CE, introdusă la 7 februarie 2006,

Comisia Comunităților Europene, reprezentată de domnii X. Lewis, A. Caeiros și P. Andrade, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Portugheze, reprezentată de domnul L. Fernandes, de doamna P. Fragoso Martins și de domnul J. de Oliveira, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

* Limba de procedură: portugheza.

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul P. Jann, președinte de cameră, domnii A. Tizzano (raportor), R. Schintgen, A. Borg Barthet și E. Levits, judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 iulie 2007,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 octombrie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea introductivă, Comisia Comunităților Europene solicită Curții:

— să constate că, prin neluarea măsurilor necesare pentru a asigura executarea Hotărârii din 14 octombrie 2004, Comisia/Portugalia (C-275/03, nepublicată în Recueil), Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE;

— să oblige Republica Portugheză la plata către Comisie, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene”, a unor penalități cu titlu cominatoriu de 21 450 de euro pe zi de întârziere în executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, precum și

— să oblige Republica Portugheză la plata cheltuielilor de judecată.

Cadrul juridic

2 Considerentele al treilea, al patrulea și al șaselea ale Directivei 89/665/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind aplicarea procedurilor care vizează căile de atac față de atribuirea contractelor de achiziții publice de produse și a contractelor publice de lucrări (JO L 395, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 237) prevăd următoarele:

„întrucât deschiderea concurenței comunitare în domeniul achizițiilor publice necesită o creștere semnificativă a garanțiilor privind transparența și nediscriminarea; întrucât, pentru a avea efecte concrete, trebuie să existe căi de atac eficiente și rapide în cazurile de încălcare a legislației comunitare în domeniul achizițiilor publice sau a reglementărilor de drept intern privind punerea în aplicare a acestei legislații;

întrucât, în anumite state membre, absența unor căi de atac eficiente sau insuficiența căilor de atac existente descurajează întreprinderile din cadrul Comunității de la

a depune oferte în statul membru în care își are sediul autoritatea contractantă; întrucât, așadar, statele membre respective trebuie să remedieze această situație;

întrucât este necesar a se asigura existența unor proceduri adecvate în toate statele membre care să permită anularea deciziilor luate în mod ilegal și compensarea persoanelor lezate de o încălcare".

3 Articolul 1 alineatul (1) din Directiva 89/665 prevede:

„Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura că, în ceea ce privește procedurile de atribuire a contractelor care intră în domeniul de aplicare a Directivelor 71/305/CEE și 77/62/CEE, deciziile luate de autoritățile contractante pot face obiectul unor căi de atac eficiente și, în special, cât mai rapide posibil […] pe motiv că respectivele decizii au încălcat legislația comunitară a achizițiilor publice sau reglementările de drept intern pentru punerea în aplicare a acestei legislații."

4 Potrivit articolului 2 alineatul (1) din Directiva 89/665:

„Statele membre asigură faptul că măsurile luate în privința procedurilor privind căile de atac menționate la articolul 1 includ prevederea unor competențe care să permită:

[…]

(c) acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei încălcări".

Antecedentele cauzei

Hotărârea Comisia/Portugalia

5 La punctul 1 din dispozitivul Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea a declarat și a hotărât:

„Prin neabrogarea Decretului-lege nr. 48 051 din 21 noiembrie 1967 care condiționează acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei încălcări în domeniul legislației comunitare a achizițiilor publice sau a reglementărilor de drept intern pentru punerea în aplicare a acesteia de proba unei culpe sau a unui dol, Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 1 alineatul (1) și al articolului 2 alineatul (1) litera (c) din Directiva 89/665 […]"

Procedura precontencioasă

6 Prin scrisoarea din 4 noiembrie 2004, Comisia a solicitat Republicii Portugheze să îi comunice măsurile pe care aceasta le adoptase sau pe care intenționa să le adopte pentru a modifica dreptul intern și pentru a se conforma astfel Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior.

7 În răspunsul său din 19 noiembrie 2004, Republica Portugheză a arătat, în esență, că o recentă schimbare de guvern determinase o întârziere în adoptarea măsurilor pe care le impunea executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior. De asemenea, acest stat membru a transmis Comisiei un proiect de lege de abrogare a Decretului-lege nr. 48 051 și de instituire a unui nou regim juridic de răspundere civilă extracontractuală a statului portughez și a altor entități publice în cauză, solicitând Comisiei să indice dacă soluțiile adoptate în acest proiect erau conforme cu cerințele unei transpuneri corecte și complete a Directivei 89/665.

8 La 21 martie 2005, Comisia a trimis autorităților portugheze o scrisoare de punere în întârziere în care a arătat, pe de o parte, că, în conformitate cu jurisprudența Curții, schimbările de guvern intervenite nu pot justifica nerespectarea obligațiilor și a termenelor prevăzute de Directiva 89/665. Pe de altă parte, în această scrisoare, Comisia a subliniat că, în orice caz, proiectul de lege mai sus menționat, care, de altfel, nu fusese încă aprobat de către Assembleia da República (Parlament), nu era conform cu Directiva 89/665.

9 Întrucât răspunsul furnizat la 25 mai 2005 de către Republica Portugheză nu a fost considerat satisfăcător, la 13 iulie 2005, Comisia a adresat acesteia un aviz motivat în care a constatat că, prin faptul că nu a luat încă măsurile necesare pe care le impunea executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, acest stat membru nu își îndeplinise obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE. Comisia a invitat statul membru menționat să se conformeze acestui aviz motivat într-un termen de două luni de la primire.

10 În răspunsul său din 12 decembrie 2005 la avizul motivat menționat, Republica Portugheză a explicat că Proiectul de lege nr. 56/X din 7 decembrie 2005 privind răspunderea civilă delictuală a statului și a altor entități publice (denumit în continuare „Proiectul de lege nr. 56/X”), de abrogare a Decretului-lege nr. 48 051, fusese deja înaintat Parlamentului spre aprobarea finală și că se solicitase înscrierea atât prioritară, cât și urgentă a proiectului pe ordinea de zi a acestuia.

11 Apreciind că Republica Portugheză nu executase încă Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, Comisia a introdus prezenta acțiune la 7 februarie 2006.

Cu privire la pretinsa neîndeplinire a obligațiilor

Argumentele părților

12 Comisia consideră că, de vreme ce Republica Portugheză nu a abrogat Decretul-lege nr. 48 051, aceasta nu a luat măsurile necesare pentru a asigura executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior. Pentru a se conforma hotărârii respective, guvernul portughez s-ar fi limitat în fapt să adopte Proiectul de lege nr. 56/X. Or, acesta din urmă nu ar fi fost încă aprobat de Parlament, iar, în orice caz, conținutul acestuia nu ar fi conform cu cerințele unei transpuneri corecte și complete a Directivei 89/665.

13 Republica Portugheză susține, în schimb, că acțiunea este lipsită de fundament în măsura în care regimul prevăzut de Proiectul de lege nr. 56/X, deși nu este încă adoptat definitiv de către Parlament, constituie o transpunere adecvată a dispozițiilor Directivei 89/665 și garantează executarea integrală a obligațiilor care decurg din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior.

14 Acest stat membru susține, în plus, că a avut întotdeauna „intenția fermă" de a institui un regim de răspundere civilă a entităților de drept public conform cu cerințele Directivei 89/665, dar că dificultăți de ordin constituțional, a căror natură și importanță ar trebui să determine cel puțin o atenuare a răspunderii sale, l-au împiedicat să atingă acest rezultat.

15 În sfârșit, Republica Portugheză susține că, în orice caz, articolele 22 și 271 din Constituția sa, precum și noul cod de procedură al tribunalelor administrative asigură în mod suficient executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, în măsura în care aceste dispoziții prevăd deja răspunderea statului ca urmare a daunelor cauzate de actele săvârșite de către funcționarii și agenții săi.

Aprecierea Curții

16 La punctul 1 din dispozitivul Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, Curtea a hotărât că, prin neabrogarea Decretului-lege nr. 48 051, Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 1 alineatul (1) și al articolului 2 alineatul (1) litera (c) din Directiva 89/665.

17 În cadrul prezentei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, pentru a verifica dacă Republica Portugheză a adoptat măsurile pe care le impune executarea hotărârii respective, trebuie să se stabilească dacă Decretul-lege nr. 48 051 a fost abrogat.

18 În această privință, trebuie amintit faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, data de referință pentru a aprecia existența unei neîndepliniri a obligațiilor în temeiul articolului 228 CE este data expirării termenului stabilit în avizul motivat emis în temeiul acestei dispoziții (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, C-304/02, Rec., p. I-6263, punctul 30, Hotărârea din 18 iulie 2006, Comisia/Italia, C-119/04, Rec., p. I-6885, punctul 27, și Hotărârea din 18 iulie 2007, Comisia/Germania, C-503/04, Rep., p. I-6153, punctul 19).

19 În speță, este cert că, la data la care a expirat termenul stabilit în avizul motivat care i-a fost adresat la 13 iulie 2005, Republica Portugheză nu abrogase încă Decretul-lege nr. 48 051.

20 Având în vedere cele ce precedă, trebuie constatat că, prin neluarea măsurilor necesare pe care le impune executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, Republica Portugheză nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE.

21 Această concluzie nu poate fi repusă în discuție prin argumentul invocat de către Republica Portugheză potrivit căruia dificultăți de ordin constituțional ar fi împiedicat-o să aprobe în mod definitiv un text de abrogare a Decretului-lege nr. 48 051 și să execute astfel Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior.

22 Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, un stat membru nu poate invoca dispoziții, practici sau situații din ordinea sa juridică internă pentru a justifica nerespectarea obligațiilor care rezultă din dreptul comunitar (a se vedea Hotărârea din 18 iulie 2007, Comisia/Germania, citată anterior, punctul 38 și jurisprudența citată).

23 De asemenea, nu poate fi primit argumentul Republicii Portugheze potrivit căruia răspunderea statului ca urmare a daunelor cauzate de acte săvârșite de către funcționarii și agenții săi este deja prevăzută de alte dispoziții din dreptul său național. Într-adevăr, astfel cum a apreciat Curtea la punctul 33 din Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, această împrejurare nu are nicio incidență asupra neîndeplinirii obligațiilor care constă în faptul că a menținut Decretul-lege nr. 48 051 în ordinea juridică internă. Prin urmare, existența unor astfel de dispoziții nu poate garanta executarea hotărârii respective.

24 În consecință, trebuie să se constate că, prin neabrogarea Decretului-lege nr. 48 051, care condiționează acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei încălcări a legislației comunitare în domeniul achizițiilor publice sau a reglementărilor de drept intern pentru punerea în aplicare a acesteia de proba unei culpe sau a unui dol, Republica Portugheză nu a luat măsurile necesare pe care le impune executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, și, astfel, nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE.

Cu privire la sancțiunea pecuniară

Argumentele părților

25 Pe baza metodei de calcul prevăzute de către Comisie în Comunicarea 96/C 242/07 din 21 august 1996 privind punerea în aplicare a articolului [228] din tratat (JO C 242, p. 6, denumită în continuare „Comunicarea din 1996") și în Comunicarea 97/C 63/02 din 28 februarie 1997 privind metoda de calcul al penalităților cu titlu cominatoriu prevăzute la articolul [228] din Tratatul CE (JO C 63, p. 2, denumită în continuare „Comunicarea din 1997"), Comisia propune Curții să impună Republicii Portugheze plata unor penalități cu titlu cominatoriu de 21 450 de euro pe zi de întârziere în executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, începând cu data pronunțării hotărârii în prezenta cauză și până la data la care va înceta neîndeplinirea obligațiilor constatată.

26 Comisia consideră că obligarea la plata unor penalități cu titlu cominatoriu constituie sancțiunea cea mai adecvată pentru a determina încetarea, cât mai rapid posibil, a încălcării constatate. Cuantumul acestor penalități ar fi calculat prin multiplicarea unei sume forfetare de bază de 500 de euro cu un coeficient de 11 (pe o scară de la 1 la 20) pentru gravitatea încălcării, cu un coeficient de 1 (pe o scară de la 1 la 3)

pentru durata încălcării, precum și cu un coeficient de 3,9 pentru capacitatea de plată a respectivului stat membru, calculat pe baza produsului intern brut al Republicii Portugheze și a numărului de voturi de care dispune acest stat membru în cadrul Consiliului Uniunii Europene.

27 Republica Portugheză arată că, în raport cu împrejurările speței, cuantumul penalităților cu titlu cominatoriu propus de Comisie este în mod vădit disproporționat și nu este conform cu jurisprudența bine stabilită de către Curte în materie.

28 Obiecțiunile formulate de către acest stat membru privesc în special două aspecte ale modalităților de calcul al penalităților cu titlu cominatoriu. În primul rând, coeficientul de gravitate de 11 aplicat de către Comisie ar fi excesiv pentru a sancționa o pretinsă neîndeplinire parțială a obligațiilor de către un stat membru în domeniul achizițiilor publice, din moment ce, în cadrul unor acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor referitoare la domenii mai sensibile decât acesta, astfel cum sunt în special cel al sănătății publice (Hotărârea din 4 iulie 2000, Comisia/Grecia, C-387/97, Rec., p. I-5047) sau cel al mediului (Hotărârea din 25 noiembrie 2003, Comisia/Spania, C-278/01, Rec., p. I-14141), Comisia ar fi propus coeficienți de gravitate de 6, respectiv, de 4. În consecință, în prezenta cauză, Curtea ar trebui să stabilească penalitățile cu titlu cominatoriu pe baza unui coeficient de gravitate care să nu depășească 4. În al doilea rând, în conformitate cu punctul 13.3 din Comunicarea Comisiei cu privire la punerea în aplicare a articolului 228 din Tratatul CE [SEC(2005) 1658, denumită în continuare „Comunicarea din 2005”], perioada de referință care trebuie reținută în speță pentru a aprecia conformitatea reglementării naționale în cauză cu Directiva 89/665 ar trebui să se întemeieze pe o bază anuală, și nu pe o bază zilnică, astfel cum solicită Comisia.

29 Republica Portugheză susține, în plus, că, independent de reducerea cuantumului respectivelor penalități și de stabilirea periodicității acestora pe o bază anuală, Curtea ar trebui să dispună suspendarea aplicării acestei sancțiuni până la intrarea în vigoare a Proiectului de lege nr. 56/X. Această posibilitate ar fi într-adevăr prevăzută la

punctul 13.4 din Comunicarea din 2005, în temeiul căruia, în cazuri excepționale, Curtea poate dispune suspendarea penalităților cu titlu cominatoriu în cazul în care un stat membru a adoptat deja măsurile necesare pentru a se conforma unei hotărâri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, dar trebuie să treacă în mod inevitabil o anumită perioadă pentru ca rezultatul impus să fie atins. Or, Republica Portugheză apreciază că aceasta ar fi situația în speță.

Aprecierea Curții

30 Având în vedere că a constatat faptul că Republica Portugheză nu s-a conformat Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, în temeiul articolului 228 alineatul (2) al treilea paragraf CE, Curtea poate impune acestui stat membru plata unei sume forfetare sau a unor penalități cu titlu cominatoriu.

31 În această privință, trebuie amintit că, în fiecare cauză, revine Curții sarcina să aprecieze sancțiunile pecuniare care trebuie stabilite ținând seama de împrejurările speței (Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 86, și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, C-177/04, Rec., p. I-2461, punctul 58).

32 În speță, astfel cum s-a subliniat la punctul 25 din prezenta hotărâre, Comisia propune Curții să impună Republicii Portugheze penalități cu titlu cominatoriu.

33 Această propunere se întemeiază pe metoda de calcul pe care Comisia a definit-o în Comunicările din 1996 și din 1997. Pe de altă parte, trebuie precizat că aceste două comunicări au fost înlocuite de Comunicarea din 2005, care, în conformitate cu punctul 25 din aceasta, se aplică deciziilor de a sesiza Curtea în temeiul articolului 228 CE adoptate de către Comisie începând cu 1 ianuarie 2006.

34 În această privință, este necesar, în primul rând, să se sublinieze că propunerile Comisiei nu pot fi obligatorii pentru Curte și nu constituie decât o bază de referință utilă (a se vedea Hotărârile citate anterior Comisia/Grecia, punctul 80, și Comisia/Spania, punctul 41). De asemenea, linii directoare precum cele cuprinse în comunicările Comisiei nu sunt obligatorii pentru Curte, ci contribuie la garantarea transparenței, a caracterului previzibil și a securității juridice în privința acțiunii întreprinse de către această instituție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 85, și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 70).

35 Curtea a precizat de asemenea că obligarea la plata unor penalități cu titlu cominatoriu și/sau a unei sume forfetare urmărește să exercite asupra unui stat membru care nu execută o hotărâre în constatarea neîndeplinirii obligațiilor o constrângere economică de natură să îl determine să pună capăt neîndeplinirii obligațiilor constatate. Sancțiunile pecuniare impuse trebuie, așadar, să fie stabilite în funcție de gradul de persuasiune necesar pentru ca statul membru în cauză să își modifice comportamentul (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 91, precum și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctele 59 și 60).

36 Or, în speță, trebuie constatat că, în cursul ședinței Curții din 5 iulie 2007, agentul Republicii Portugheze a confirmat că Decretul-lege nr. 48 051 era încă în vigoare la acea dată.

37 Având în vedere că se impune să se aprecieze că respectiva neîndeplinire a obligațiilor subzista la data la care Curtea a examinat faptele, trebuie constatat că, astfel cum a propus Comisia, obligarea Republicii Portugheze la plata unor penalități cu titlu cominatoriu constituie o modalitate potrivită pentru a determina acest din urmă stat

să ia măsurile necesare pentru a asigura executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 31, Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 21, și Hotărârea Comisia/Italia, citată anterior, punctul 33).

38 În continuare, în privința modalităților de calcul al cuantumului unor astfel de penalități, revine Curții, în exercitarea puterii sale de apreciere, sarcina de a stabili aceste penalități în așa fel încât să fie, pe de o parte, adaptate împrejurărilor și, pe de altă parte, proporționale cu neîndeplinirea obligațiilor constatată, precum și cu capacitatea de plată a statului membru în cauză (a se vedea în special Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 103, și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 61).

39 În acest context, criteriile de bază care trebuie luate în considerare pentru a asigura natura coercitivă a penalităților cu titlu cominatoriu în vederea aplicării uniforme și efective a dreptului comunitar sunt, în principiu, durata încălcării, gradul său de gravitate și capacitatea de plată a statului membru în cauză. Pentru aplicarea acestor criterii, trebuie să se țină seama în special de consecințele neexecutării asupra intereselor private și publice, precum și de urgența de a determina statul membru respectiv să se conformeze obligațiilor sale (a se vedea în special Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 104, și Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 62).

40 În ceea ce privește, în primul rând, gravitatea încălcării și în special consecințele neexecutării Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, asupra intereselor private și publice, trebuie amintit că, în conformitate cu al treilea considerent al Directivei 89/665, deschiderea concurenței comunitare în domeniul achizițiilor publice necesită o creștere semnificativă a garanțiilor privind transparența și nediscriminarea. Or, pentru a avea efecte concrete, trebuie să existe căi de atac eficiente și rapide în cazurile de încălcare a legislației comunitare în domeniul achizițiilor publice sau al reglementărilor de drept intern privind punerea în aplicare a acestei legislații.

41 În acest scop, articolul 1 alineatul (1) din directiva menționată impune statelor membre obligația de a garanta că deciziile luate în mod ilegal de autoritățile contractante pot face obiectul unor căi de atac eficiente și cât mai rapide posibil, în timp ce articolul 2 alineatul (1) litera (c) din directivă pune accentul pe faptul că este important să se prevadă proceduri naționale care să permită acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei astfel de încălcări.

42 Or, neabrogarea de către Republica Portugheză a Decretului-lege nr. 48 051, care condiționează acordarea de daune interese particularilor de proba unei culpe sau a unui dol imputabil statului portughez sau entităților publice în cauză, trebuie considerată serioasă în măsura în care, deși nu determină imposibilitatea exercitării de către particulari a căilor de atac, totuși, astfel cum a subliniat și avocatul general la punctul 51 din concluzii, face căile de atac mai dificile și mai oneroase, afectând astfel efectul deplin al politicii comunitare în materie de achiziții publice.

43 Cu toate acestea, trebuie totuși constatat că, în speță, coeficientul de 11 (pe o scară de la 1 la 20), propus de către Comisie, pare prea sever, un coeficient de 4 reflectând, în schimb, într-un mod mai adecvat gradul de gravitate a încălcării în cauză.

44 În al doilea rând, în privința coeficientului referitor la durata încălcării, propunerea Comisiei, constând în stabilirea acestuia la 1, nu poate fi primită. Din dosar rezultă, într-adevăr, că acest coeficient a fost calculat pe baza intervalului de timp care s-a scurs între data pronunțării Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, și cea a introducerii prezentei acțiuni.

45 Or, este necesar să se amintească faptul că durata încălcării trebuie să fie evaluată ținând seama de momentul în care Curtea apreciază faptele, și nu de cel în care aceasta din urmă este sesizată de către Comisie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 71).

46 În cazul de față, neîndeplinirea de către Republica Portugheză a obligației de a executa Hotărârea Comisia/Portugalia, citată anterior, persistă de trei ani, ținând seama de intervalul de timp considerabil care s-a scurs din 14 octombrie 2004, data pronunțării hotărârii menționate.

47 În aceste condiții, un coeficient de 2 (pe o scară de la 1 la 3) pare mult mai adecvat pentru a ține seama de durata încălcării.

48 În al treilea rând, în ceea ce privește propunerea Comisiei de multiplicare a unui cuantum de bază cu un coeficient bazat pe produsul intern brut al statului membru în cauză și pe numărul de voturi de care dispune acesta în cadrul Consiliului, aceasta constituie, în principiu, o modalitate adecvată de reflectare a capacității de plată a acestui stat membru, menținând, în același timp, o diferențiere rezonabilă între diferitele state membre (a se vedea în acest sens Hotărârile citate anterior Comisia/Grecia, punctul 88, Comisia/Spania, punctul 59, și Hotărârea din 12 iulie 2005, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 109).

49 Cu toate acestea, în speță, coeficientul de 3,9 propus de către Comisie nu reflectă în mod adecvat evoluția factorilor care stau la baza evaluării capacității de plată a Republicii Portugheze, în special în privința creșterii produsului său intern brut. În consecință, astfel cum rezultă de altfel de la punctul 18.1 din Comunicarea din 2005, acest coeficient trebuie să fie majorat de la 3,9 la 4,04.

50 De asemenea, cuantumul de bază la care sunt aplicați coeficienții multiplicatori trebuie să fie stabilit la 600 de euro, în conformitate cu indexarea sumei de 500 de euro, efectuată de către Comisie la punctul 15 din aceeași comunicare, pentru a ține cont de evoluția inflației de la publicarea Comunicării din 1997.

51 Având în vedere cele ce precedă, prin multiplicarea unui cuantum de bază de 600 de euro cu coeficienți stabiliți la 4 pentru gravitatea încălcării, la 2 pentru durata acesteia, și la 4,04 pentru capacitatea de plată a statului membru în cauză, rezultă în acest caz o sumă de 19 392 de euro pe zi de întârziere. Această sumă trebuie considerată adecvată ținând seama de finalitățile penalităților cu titlu cominatoriu, astfel cum sunt menționate la punctul 35 din prezenta hotărâre.

52 Referitor la periodicitatea penalităților cu titlu cominatoriu, în prezenta cauză, care privește executarea unei hotărâri a Curții care presupune adoptarea unei dispoziții legislative de modificare, este necesar să se opteze pentru penalități cu titlu cominatoriu impuse pe o bază zilnică (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 martie 2006, Comisia/Franța, citată anterior, punctul 77).

53 În sfârșit, nu pot fi primite argumentele Republicii Portugheze privind posibilitatea Curții de a dispune, în speță, suspendarea penalităților cu titlu cominatoriu, în sensul punctului 13.4 din Comunicarea din 2005. Într-adevăr, independent de împrejurarea că, astfel cum s-a amintit la punctul 34 din prezenta hotărâre, această comunicare nu poate fi obligatorie pentru Curte, trebuie subliniat că, în orice caz, măsurile pe care le impune executarea Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, nu au fost adoptate, contrar condițiilor prevăzute la respectivul punct 13.4 pentru a se dispune suspendarea.

54 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, se impune obligarea Republicii Portugheze la plata către Comisie, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene", a unor penalități cu titlu cominatoriu de 19 392 de euro pe zi de întârziere în punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru a se conforma Hotărârii Comisia/Portugalia, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea Hotărârii Comisia/Portugalia.

Cu privire la cheltuielile de judecată

55 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Portugheze la plata cheltuielilor de judecată, iar Republica Portugheză a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară și hotărăște:

1) Prin neabrogarea Decretului-lege nr. 48 051 din 21 noiembrie 1967 care condiționează acordarea de daune interese persoanelor lezate în urma unei încălcări a legislației comunitare în domeniul achizițiilor publice sau a reglementărilor de drept intern pentru punerea în aplicare a acesteia de proba unei culpe sau a unui dol, Republica Portugheză nu a luat măsurile necesare pe care le impune executarea Hotărârii din 14 octombrie 2004, Comisia/Portugalia (C-275/03), și, astfel, nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 228 alineatul (1) CE.

2) **Obligă Republica Portugheză la plata către Comisie, în contul „Resurse proprii ale Comunității Europene”, a unor penalități cu titlu cominatoriu de 19 392 de euro pe zi de întârziere în punerea în aplicare a măsurilor necesare pentru a se conforma Hotărârii din 14 octombrie 2004, Comisia/Portugalia, citată anterior, începând cu data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea respectivei hotărâri din 14 octombrie 2004.**

3) **Obligă Republica Portugheză la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături